

A magyar Holokauszt

Élet a holokauszt előtt

- A zsidóság hosszú évszázadok óta jelen volt a Magyar Királyság területén. A középkori Európában erős üldöztetésnek voltak kitéve. Nem engedték a vegyes (keresztény-zsidó) házasságokat, nem birtokolhattak földet, csak a kijelölt városrészekben élhettek (gettók), külön adókat fizettek. Ezek mellett folyamatos erőszakos atrocitások érték őket, tömeges mészárlások, pogromok. A Magyar Királyság területén eleinte kedvezőbb volt helyzetük, de így sem számíthattak egyenlő bánásmódra a keresztényekkel.
- Azonban a felvilágosodás eszméje, az ipari forradalom, és az ezekből következő társadalmi változás kedvezőbb környezetet teremtettek a zsidóságnak. 1848-ban többek között a forradalomban vállalt nagy szerepük miatt, szinte egyenjogúvá válhattak, ezt a kiegyezés idején erősítették meg 1867-ben. 1895-ben Wekerle Sándor kormányzása idején az izraelita vallás bekerült a bevett vallások közé, így maradéktalanul megvalósult a zsidóság egyenjogúsítása.

A 19. század végén az ipari forradalom hatására a gazdaság, és a társadalom is jelentősen változott. A rohamos gépesítés nyomán gyárak, üzemek nőttek ki a földből, fejlődött a vasút, és korszerű bankrendszer alakult ki. A feudális alapú társadalmat a polgári társadalom helyettesítette. A változásban a zsidóság tevékenyen vett részt, hatalmas ipari cégek, művek viselték zsidó kereskedők neveit. Európai szinten is kiemelkedett a Weiss-művek Csepelen, a Goldberger textilgyár, vagy a Hatvany-Deutsch-család élelmiszeripari vállalata többek között. A zsidóság integrációja és asszimilációja is zajlott.

A zsidó lakosság aránya különböző csoportokban Magyarországon 1910-ben (%)	
csoportok	arány
teljes lakosság	5
kereskedők	61
nyomdászok	58
orvosok	48,5
kocsmárosok	42
pékek	24
egyetemi hallgatók	33

Holokauszt Magyarországon

A kezdetek, és gettósítás

- A két világháború között a szélsőjobboldali, nemzetszocialista pártok kerültek hatalomra, akaratuk jobban érvényesült → antiszemita törvényekben is kifejtette hatását → Numerus clausus (1920), első zsidótörvény (1938), második zsidótörvény (1939), harmadik zsidótörvény (1941), negyedik zsidótörvény (1942). Mindezek a törvények egyre nagyobb mértékben korlátozták - kezdetben "csak" vallási, később már származási, ahogy akkor nevezték "faji" alapon - a zsidók jogait.
- Az első számottevő antiszemita mézszárlás 1941-ben, Kamenyec-Podolszkijban történt, ahol 18 ezer, Magyarországra korábban bevándorló zsidót végeztek ki a magyar vezetők utasítására → innenől tekintik a magyar Holokauszt kezdetét

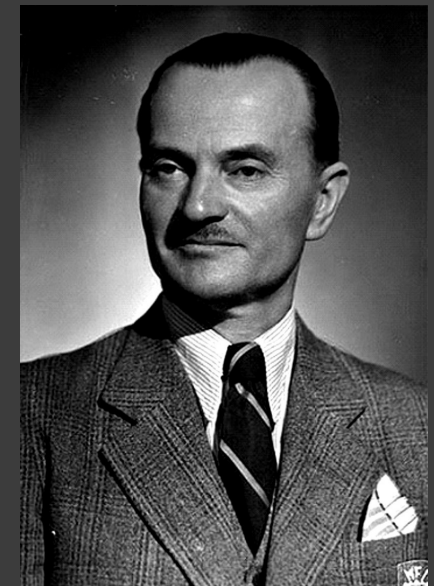

- 1939-től a magyar kormány bevezeti az un. munkaszolgálat intézményét, ami a "fegyvertelen, de honvédelmi célú kötelező munkát" írja elő, 1941-től elsősorban zsidó származásúak számára.
- 1944-ben, a német megszállást követően megindult a zsidók gettóba és úgynevezett „csillagos házakba” zsúfolása → április és július között kb. 700 ezer embert különítettek el származásuk végett
- A zsidóknak, hogy meg lehessen különböztetni őket, a képen is látható sárga csillagot kellett felvarrniuk kabátjukra

Deportálások

- Adolf Eichmann a magyarországi deportálások vezetőjeként érkezett országunkba, körülbelül 40 hűséges emberével, így a magyar hatóságok nélkül nagyon nehezen sikerült volna véghez vinniük tervüket. A magyar részről legjelentősebb résztvevők: Sztójay Döme miniszterelnök, Jaross Andor belügyminiszter, Baky László és Endre László államtitkárok.
- Az intézkedésekkel szemben az akkori kormányzó, Horthy Miklós semlegesen lépett fel, illetve hosszú ideig nem tett semmit az akciók megfékezése érdekében.

- A Sztójay-kormány vezetésével a Magyarországon élő zsidók deportálása gyorsan, és hatékonyan zajlott, ahogy azt Adolf Eichmann is elmondta: „Persze illedelmesen be kell vallanom, hogy a magyar hatóságok gépezete olyan módon működött, ahogy azt akkoriban más országokban működő egyéb hatóságok ritkán mondhatták volna el magukról.”
- Auschwitz-Birkenauban 1944. május 15. és július 8. között több, mint 430 ezer zsidót deportáltak a magyarországi gettókból, és gyűjtőtáborokból, és további 5-10 ezer embert pedig más-más külföldi koncentrációs táborokba.

A német koncentrációs táborokban uralkodó körülmények:

A háború alakulása, és a nemzetközi nyomás Horthyt is cselekvésre készítette, és július elején megtiltotta a deportálások folytatását, így a Budapesten és környékén lévő, több mint 200 000 fős zsidóság - ekkor még - megmenekült. Ezután leváltotta Sztójajt, és helyére Lakatos Gézát nevezte ki miniszterelnöknek. Azonban balul elsült háborúból való kiugrási kísérletét követően a németek puccsal eltávolították, és Szálasi Ferencet rakták a helyére, és így a nyilasok (Nyilaskeresztes Párt) kerültek hatalomra.

- A nyilasok puccsal való hatalomra kerülésük idején Budapesten még 200 ezer, munkaszolgálatban pedig 100-150 ezer zsidó tartózkodott. A városban elszabadult a pokol: nyilas fegyveresek járták az utcákat, és az összes szemük elé kerülő zsidóval végeztek, Dunába lőtték őket. Voltak azonban ellenállási mozgalmak is, néhány ezer ember életét pedig sikeresen meg is mentették.
- Szálasi november 6-án elindította a halálmeneteket is. A foglyokat kiürítették a táborokból, és vonatos elszállítás mellett gyalogosan is útra indították őket, amely erőltetett menet során sokan a kimerültségtől, kegyetlenkedésektől, és ellátás hiányától veszítették életüket, ezért az elnevezés. Semleges országok, és a Vatikán is egy idő után felszólította a nyilasok vezetőjét, hogy állítsa le ezeket, de mivel Szálasi tudta, hogy kormányát nem fogják legitimnek tekinteni, ezért egy zsidó származású emberre se volt kegyelem.

Azonban a terror Szálasi és brigádja elszökése után is folytatódott, ezt a feladatot Kun páterre, alias Kun Andrásra bízta. Felfoghatatlan mértékű kegyetlenkedések jellemezték őt is, amit a zsidókkal szemben tett. Például Buda izraelita kórházának (Maros utca 16.) 92 betegét, a Bíró Dániel Gyógyintézet 130 betegét, 24 orvosát, illetve az Alma utcai Szeretetház 90 öregét, valamint további 500 zsidót végeztek ki, majd ezt követően ezeket az intézeteket kifosztották.

Halálózási adatok:

Az adatok megközelítő értékek

Magyarországon

- Zsidó lakosság a holokauszt előtt: 825 ezer fő
- zsidó áldozatok száma: 569 ezer fő
- Roma lakosság a holokauszt előtt: 200 ezer fő
- Roma áldozatok száma: 3 ezer fő

Európában

- zsidó lakosság a holokauszt előtt: 9 millió 800 ezer fő
- zsidó áldozatok száma: 5 millió 600 ezer fő
- Roma lakosság a holokauszt előtt: 2 millió fő
- Roma áldozatok száma: 250-500 ezer fő

Porajmos – avagy a roma holokauszt

Eseménytörténet:

- Az 1935-ös nürnbergi törvények a cigányokat is sújtották, ami házasságukat tiltotta.
- A zsidókhöz hasonlóan gettókba zárták, ahol ugyanolyan embertelen körülmények fogadták őket.
- Az ő megkülönböztetésükre Z (Zigeuner) betűs karszalagot használtak
- 1942-től kezdve Varsóba, Auschwitz-Birkenaubába, Buchenwaldba, és Ravensbrückbe szállítottak több tízezer cigány származású embert, ahol esetenként sterilizálták, illetve tifuszkísérletekben használták fel őket.
- Magyarországon az 1944. március 19-ei német megszállást követően indult el nagy számban a cigányok internálása, a már korábban kiépített zárt cigánytelepekről → kb. 30-70 ezer embert a komáromi Csillagerődbe, majd onnan különböző koncentrációs táborokba deportálták az érintetteket.
- 1944. augusztus 2-án számolták fel az utolsó, auschwitz-birkenai cigánytábort, kivégezve az utolsó 3000 lakosát

Ugyan a cigányholokauszt emléknapja augusztus 2-án van, mi mégis úgy éreztük, érdemes szót ejteni erről, hiszen nem kap annyi figyelmet, amennyit kéne.

Híres zsidómentők:

Raoul Wallenberg (1912-1952)

Raoul Wallenberg 1944-től volt svéd követségi titkár Magyarországon. Munkássága alatt a svéd követség több ezer úgynevezett védőoklevelet osztott ki, ami miatt az azzal rendelkezőket svéd állampolgárnak tekintették és így elkerülhették a deportálást. A védőútleveléhez és a magyar zsidók deportálásához többször változott a mindenkori kormány hozzáállása. Wallenberg Sztójay Döme miniszterelnöksége idején érkezett Magyarországra. Ekkoriban nagyon nagy arányban segítette a magyar bábkormány a zsidók deportálását. Később a Lakatos-kormány németellenes politikája segítette munkáját, ez idő alatt sok mentőakciót tudott szervezni és további védőútleveleket osztani, amelyeket figyelembe is vettek. 1944 végén viszont német segítséggel katonai puccsot hajtottak végre, és a Szálasi-kormány került hatalomra, amely szinte teljesen ellehetetlenítette munkáját. A nyilasok megszállták a svéd nagykövetséget, így ezután a diplomaták már titkos lakásokban, vagy más követségeken tartózkodtak. Ekkoriban a védőútlevelek teljesen hitelüket veszítették és a fasiszta vezetés válogatás nélkül terrorizálta a zsidó lakosságot. A végső megváltást a Vörös Hadsereg bevonulása hozta Budapestre. Raoul Wallenberg a háború után szovjet hadifogságba került és 1947 július 17-ről van róla az utolsó hír. A svéd törvények szerint, így hivatalosan 5 évvel későbbre 1952-től tekintik halottnak.

Carl Lutz

8000 zsidó család Palesztínába való menekítésében, valamint 76 budapesti lakóház svájci védelem alá helyezésében vett tevékeny részt zsidók deportálás elleni megmentésében

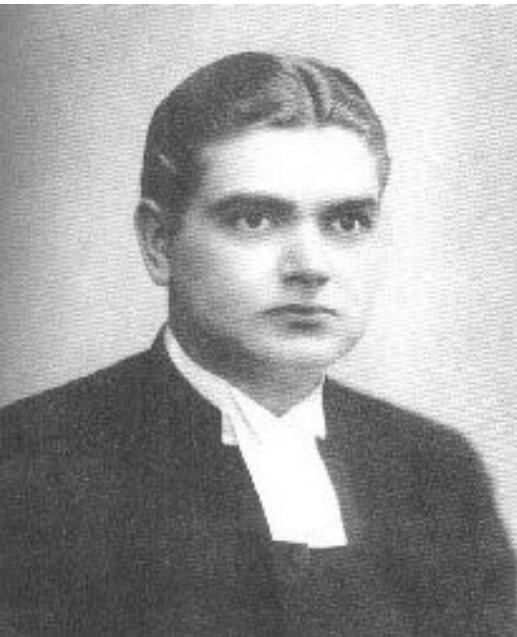
Giorgio Perlasca

Spanyol nagykövetségbe beállítva magát védett házakba tette a zsidókat, akiknek menlevelet, élelmet, és gyógyszert is beszerzett. Ezen akciójával 5200 zsidó életét mentette meg

Angelo Rotta

19000 vatikáni menlevelet adott ki, oltalomleveleket szerzett halálmenetbe besorolt foglyoknak, valamint 200 személyt rejtegetett saját házában, ezzel hozzájárulva a zsidómentéshez

Sztehlo Gábor

Budapesten 32 otthonban szervezte meg zsidó gyermekek mentését, védelmezését, összesen 2000 ember életét mentette meg

Slachta Margit

Tiltakozott a kőrösmezei deportálás ellen, XII. Piusz pápát cselekvésre sürgette e témában, valamint a Szociális Testvérek rendházába menekített zsidó menekülteket, mint például Heltai Jenőt, vagy Gyarmati Fannit

Salkaházi Sára

A Slachta Margit féle Szociális Testvérek tagja volt, ő személyesen közel száz zsidó életét mentette meg. Salkaházi önmagát feláldozó vértanúhalált halt, mikor az otthonban élők kivégzésére került sor

Ocskay László

Az ő menedékébe kerülő zsidókat élelemmel, gyógyszerekkel látta el, valamint több ezer zsidó kivégzését is megakadályozta. Összesen kb. 2500 zsidó köszönhet neki életét

Holokauszt emlékművek a világban

Az alábbi pár perces videó egy kislány szemszögéből mutatja be zsidó foglyok menetelését, illetve túlvilágra bocsájtását.

Hogy egy kicsit is megértsük, mikén mentek keresztül a fogvatartott emberek, ahhoz ez a videó egy jó kezdési alap:

Ha esetleg nem tudod elindítani a videót, kérjük, próbáld meg ezen a linken is megnézni:

<https://www.youtube.com/watch?v=OKpznsxZews>

Fontos, hogy mindenki tisztában legyen eme szörnyű tetteknek a súlyával, és emlékezzünk azoknak elszenvedőire...

Emlékezni és emlékeztetni

Készítették: Répás Márton, Horváth